

УДК 372(477)(045)

О.О.ДОМАНОВА,
старший викладач
(м.Маріуполь Донецької області)

Освітня діяльність дошкільних навчальних закладів нового типу: самореалізація дитини

У статті проаналізовано досвід організації освітньої діяльності недержавних дошкільних навчальних закладів нового типу м.Маріуполя. Розглянуто особливості змісту та форм організації роботи кожного закладу, головною метою яких є забезпечення умов для самореалізації потенційних можливостей дітей.

Ключові слова: освітня діяльність, самореалізація особистості, дошкільні навчальні заклади нового типу.

Постановка проблеми у загальному вигляді... У Законі України «Про дошкільну освіту», в коментарі до «Базового компонента дошкільної освіти в Україні» дошкільні навчальні заклади (ДНЗ) розглядаються як перша соціокультурна ланка системи освіти. У цих та інших нормативних документах позначені нові цілі та пріоритети дошкільної освіти, а саме: «інноваційний характер освітньої діяльності, використання сучасних виховних та навчальних технологій» [1, с.8-9].

Головною метою дошкільного навчального закладу є забезпечення умов для самореалізації потенційних можливостей юних громадян країни.

На сучасному етапі розвитку та оновлення системи дошкільної освіти в Україні умовно можна виділити три основні напрямки:

- оновлення і розширення функцій традиційних (типових) загальнорозвиваючих дошкільних закладів;
- розвиток, організація та змістовно-методичне забезпечення інституту гувернерства;
- відкриття дошкільних навчальних закладів нового типу, що працюють і до теперішнього часу по різних (авторських, варіативних) програмах, намагаючись впроваджувати у педагогічний процес інноваційних технологій.

За останні 15-20 років, поряд з типовими дошкільними навчальними закладами, створені дошкільні заклади нового типу. Увага до них з боку громадськості, темпи зростання їх чисельності в кожному населеному пункті свідчить про правильність вибору цього напрямку в розвитку системи дошкільної освіти. Частіше це недержавні (приватні) дошкільні заклади освіти.

ДНЗ нового типу мають різну наповнюваність груп та різний час перебування дітей в них. Режим роботи як правило гнучкий, тобто час перебування дитини узгоджується з можливостями батьків, що спрощує відвідування їх як дітьми неохопленими громадською дошкільною освітою, так і дітьми, які відвідують традиційні (типові) дошкільні заклади.

Освітня діяльність дошкільного навчального закладу нового типу розглядається нами як комплекс освітніх послуг, що надаються дошкільною установою відповідно до його завдань та функцій, визначеними в статуті установи та зафіксованими в договорі між батьками вихованця та керівництвом навчального закладу. У дошкільному закладі можуть бути різні освітні послуги, і, перш за все, вони пов'язані з фізичним розвитком (оздоровлення, медична допомога), випереджаючим (раннім) інтелектуальним, художнім (образотворча, музична, хореографічна діяльність), лінгвістичним (вивчення іноземних мов) розвитком і підготовкою до школи. Освітні послуги залежать від можливостей дошкільного закладу, регіональних особливостей та контингенту дітей.

Освітня діяльність ДНЗ, в тому числі й нового типу, включає навчання, виховання, розвиток і організацію життєдіяльності дитини. Діяльність дошкільного закладу характеризується безперервністю та використанням інноваційних технологій, спрямована на розвиток кожної дитини, створення умов для розкриття її здібностей та можливостей.

ДНЗ нового типу, як правило, у своїй роботі спираються на програми, які розроблені і затверджені МОНМС України, авторські програми, серед яких популярною є педагогіка Марії Монтессорі.

Аналіз досліджень і публікацій... Аналіз наукової літератури засвідчує, що в останній час різні аспекти розвитку й реформування системи дошкільної освіти, оновлення освітньо-виховного змісту діяльності дошкільних установ та особливості управління ними привертають увагу багатьох вітчизняних вчених (Л.Артемова, А.Богуш, І.Воробйов, Т.Головань, С.Дітковська, В.Курило, Г.Лаврентьева, Н.Лисенко, З.Нагачевська, Л.Покроева, Л.Пісоцька, К.Стрюк,

І.Улюкаєва та ін.) [3]. Поряд з науковцями активний пошук шляхів оновлення сучасної системи дошкільної освіти здійснюють і практики дошкільних установ. А саме: впроваджуються нові форми дошкільної освіти, створюються нові типи дошкільних установ. Проте інновації, що використовуються в практиці їх роботи, спрямовані переважно на вдосконалення змісту, форм і методів навчання й виховання дітей дошкільного віку.

Формулювання цілей статті... У даній статті ми презентуємо досвід організації освітньої діяльності деяких дошкільних навчальних закладів нового типу м.Маріуполя. Наша увага зосереджена на аналізі освітньої діяльності п'яти недержавних дошкільних закладів: дитячий ясла-садок «Альтер-Его», школа раннього розвитку «Розвивайка», Монтессорі-студія «Індиго», сімейний центр «Азбука для батьків», центр розвитку «Super Дітки».

Як бачимо, саме типи їх різноманітні: дитячий сад, школа, студія, центр, тим самим організатори підкреслюють особливість змісту та форм організації роботи кожного закладу.

Виклад основного матеріалу... Дитячий ясла-садок «Альтер-Его», створений в 2004 році, одним з перших в Маріуполі отримав ліцензію щодо надання освітніх послуг з виховання дошкільників. У Статуті навчального закладу, Положенні про організацію навчально-виховної діяльності і Правилах внутрішнього розпорядку обґрунтовуються цілі, завдання та принципи діяльності. У роботі реалізується дві програми: базова програма «Я у Світі» та програма «Школа 2100» (м.Москва).

Відповідно до базової програми «Я у Світі» в дошкільному закладі організовується розвиваюче середовище, яке є сукупністю природних, предметних, соціальних умов і власного простору дитини. Практичні зусилля педагогів-вихователів щодо створення та використання таких середовищ відповідають інтересам дитини і лініям її розвитку в різних сферах життєдіяльності. Заняття з підготовки до школи, з інформатики, іноземної мови та нетрадиційні заняття з психології проводяться з дошкільнятами відповідно до програми «Школа 2100». На цих заняттях діти спілкуються, розвивають розумові операції, творчість, уяву, вчаться бути успішними і щасливими.

Для здійснення ефективності навчального процесу в даному дошкільному закладі з дітьми працюють: психолог, вчитель іноземної мови (англійської), логопед, лікар, хореограф, інструктор з фізичного виховання, викладач Монтессорі-педагогіки, музичний керівник, вчителі інформатики, української мови та ознайомлення з навколишнім світом.

Для кожної дитини складається окрема індивідуальна програма розвитку. Вона розробляється на основі психолого-педагогічної оцінки здібностей і вмінь дитини, спостережень за його поведінкою в різних умовах з урахуванням рівня фізичного та психічного розвитку, стану здоров'я. У педагогічному процесі активними є всі суб'єкти освітньої діяльності: діти – батьки – вихователі.

Головна мета ясла-садка «Альтер-Его» – формування покоління успішних людей, які вміють взаємодіяти один з одним, бути самостійними і відповідальними. Цінностями в роботі установи є безумовне прийняття дитини, повага його особистості, партнерство, успішність, прагнення до самореалізації.

Важливим напрямком в освітній діяльності даного навчального закладу, як вважає педагогічний колектив, є надання методичної допомоги і підтримки сім'ям вихованців, компенсація проблем в їх поведінці і розвитку.

«Розвивайка» – школа раннього розвитку, яка офіційно працює по педагогічній системі Марії Монтессорі, є юридичним членом Всеукраїнської асоціації Монтессорі-вчителів. Основною формою організації навчання в школі виступають заняття, які забезпечують формування основ знань, створюють міцну базу для гармонійного розвитку дитини.

«Розвивайка» не ставить мети вирощування геніїв і вундеркіндів, а позиціонує себе як спеціалізована школа випереджаючого розвитку дітей дошкільного віку. Кінцевим результатом освітньої діяльності школи є самореалізація можливостей дитини, що відповідає її віку й індивідуальним здібностям. Однією з особливостей роботи школи раннього розвитку є проведення занять разом з батьками. Педагоги і психологи допомагають батькам краще зрозуміти своїх дітей, об'єктивно оцінювати їхні успіхи, труднощі тощо. Систематично в школі проводяться спільні цікаві заходи, на яких активними є і батьки, і педагоги, і, що природно, самі вихованці школи.

Незвичайною та цікавою для батьків є така форма спільної роботи як ведення альбому-естафети під назвою «Як ми відпочиваємо». В цьому альбомі батьки діляться досвідом організації відпочинку в родині, що допомагає їм удосконалювати організацію власного відпочинку з дитиною, у вихідні дні, на канікулах, під час відпустки тощо. Вихователі, в свою чергу, більше дізнаються про родини вихованців, про їхні інтереси, традиції, взаємини.

Монтессорі-студія раннього розвитку дітей «Індиго» – це спеціально створений простір для дитини, де працюють досвідчені фахівці, де затишна атмосфера. Студія працює теж за системою

Марії Монтессорі. Основне призначення студії – підготовка дитини до школи (математика, логіка, читання, підготовка руки до письма). З дітьми проводяться заняття з розвитку рідної мови, англійської мови; творчі заняття (живопис, малювання крейдою, аплікація, ліплення з тіста, робота з шерстю і тканиною); арт-терапевтичні заняття (ізотерапія, музикотерапія, казкотерапія, пісочна терапія), а також з хореографії та УПУ.

В освітній програмі Монтессорі-студії виділені такі напрями роботи: фізкультурно-оздоровчий, художньо-естетичний, музично-хореографічний та пізнавально-інтелектуальний.

В студії раннього розвитку дітей «Індиго» акцент надається самонавчанню. Кредо в монтессорі-педагогіці – «допоможи мені зробити це самому!», Тобто дитина вчиться і розвивається самостійно, в такому темпі, який обирає для себе сама, а вихователь допомагає їй, направляє її спостереження і роздуми.

У студії раннього розвитку дітей кілька вікових підгруп. Організація життєдіяльності дитини в різних групах має свої особливості. Так, у віковій групі 2,5-3 років особлива увага приділяється соціальній адаптації. Це перший крок дитини до спільного життя з однолітками без мами. Важливим є підтримка самостійності дитини. У групі дітей 2,8-3,5 років важливими стають розвиваючі заняття, триває робота, пов'язана з соціалізацією дитини до нового оточення, до присутності інших дітей і дорослих. У віковій групі 3,5-4 роки увага приділяється навчанню, але в ігровій формі. Більше уваги приділяється спілкуванню з однолітками і дорослими. Педагоги прагнуть забезпечити мотивацію до навчання, здатність дитини концентруватися на роботі, розвивати самостійність, прагнення до самореалізації, самовдосконалення.

В студії раннього розвитку дітей «Індиго» є група, де проводяться заняття з розвиваючими Монтессорі-матеріалами. Ці заняття проводяться спільно з батьками дітей. Є в студії «Клуб відповідальних батьків», де вони можуть отримати відповіді на питання, які їх хвилюють: інформацію про вікові кризи, сензитивні періоди розвитку дитини, особливості поведінки дітей в ці періоди. А також батьки можуть отримати індивідуальну консультацію психолога. Є ще одна послуга для батьків – «Недільний садок». Дошкільний заклад працює і в вихідні дні.

Сімейний центр «Азбука для батьків» реалізує програму професійної підтримки та супроводу родини на всіх етапах її розвитку. Центр надає спектр навчально-тренінгових послуг для майбутніх батьків; розвиваючих і навчальних занять для дітей; сімейних консультацій. Головною метою центру «Азбука для батьків» є створення сприятливих умов для гармонійної і щасливої родини. Кожна сім'я неповторна, тому не може бути заданого стандарту або ідеальної моделі. Сімейний центр не нав'язує набір готових правил й установок, клієнтам пропонується інформація за тематикою материнства і дитинства, а вибір роблять самі слухачі. «Азбука для батьків» розвивається в декількох напрямках:

1. Курси та тренінги для вагітних (курси «Моя вагітність і пологи», «Готуємося до пологів», практикуми для вагітних (гімнастика для вагітних, музично-перинатальний розвиток дитини, фітбол-гімнастика, дихально-релаксаційний тренінг, аквааеробіка для вагітних, арт-терапія, палсинг), курси для майбутніх і справжніх батьків («Супер-мама, супер-тато», «Школа батьківства»);

2. Патронаж і підтримка грудного вигодовування (консультації сімейного психолога, патронажна служба (догляд за новонародженими, основи грудного вигодовування, гімнастика, масаж, плавання), консультації фахівця по грудному і штучному вигодовуванню, патронаж педіатра).

Центр раннього розвитку «Super Дітки» працює за двома програмами: за «Я у Світі» та за авторською комплексною програмою розвитку дітей від року до п'яти.

Остання включає в себе авторські розробки та методики досвідчених педагогів Центру за такими напрямками: розвиток пам'яті, уваги, логічного мислення, формуванню елементарних математичних уявлень, розвиток мовлення та комунікативних навичок, поглиблення знань про навколишнє середовище, географія, музичні заняття, валеологія, розвиток дрібної моторики рук, творчість (малювання, аплікація, ліплення), основи етики, участь в постановках лялькових вистав. Ця програма поєднує в собі два підходи: перший – традиційна модель, де провідна роль відводиться педагогу, другий – група соціалізації, в якій працює психолог. Як правило, він використовує ситуації, що виникають природним шляхом в процесі гри, і м'яко спрямовує увагу дитини до тих сфер, які актуальні для її розвитку.

Висновки... Проаналізувавши організацію освітньої діяльності дошкільних навчальних закладів нового типу, можна сказати, що це поки що є етап спроб і помилок, накопичення ними певного досвіду в організації освітньої діяльності. Безсумнівно позитивними є спроби педагогічних колективів відійти від уніфікації, прагнення до різноманітності і вдосконалення форм цієї діяльності, забезпеченню життєздатності та результативності. Однак, існує ряд проблем, вирішення яких не можна відкласти:

- потрібна науково-теоретична основа організації освітньої діяльності дошкільних навчальних закладів нового типу;
- необхідні консультації науковців для ентузіастів-практиків, потрібні поради-рекомендації по використанню тривалого досвіду педагогів минулих поколінь;
- необхідна рубрика в спеціалізованих журналах з дошкільної освіти, де б висвітлювалися гострі проблеми в цьому напрямку.

Список використаних джерел і літератури:

1. Закон України «Про дошкільну освіту» // Збірник законодавчих і нормативних актів про дошкільну освіту. – Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС. Лтд.», 2003. – 246 с. – С. 8–9.
2. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні : наук.-метод. посіб. – К. : Ред. журналу «Дошкільне виховання», 2003.
3. Степанова Т. М. Еволюція змісту дошкільної освіти у другій половині ХХ століття : [моногр.] / Т. М. Степанова. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 184 с.
4. Доманова О. О. Нові форми дошкільної освіти / О. О. Доманова // Матеріали ХІІ підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДГУ : зб. наук. праць / за заг. ред. К. В. Балабанова. – Маріуполь : МДГУ, 2010. – 370 с. – С. 201–203.

Анотація

О.А.Доманова

Образовательная деятельность дошкольных образовательных учреждений нового типа: самореализация ребёнка

В статье проанализировано опыт организации образовательной деятельности негосударственных дошкольных образовательных учреждений нового типа г. Мариуполь. Рассмотрены особенности содержания и форм организации работы каждого учреждения, главной целью которых является обеспечение условий для самореализации потенциальных возможностей детей.

Ключевые слова: образовательная деятельность, самореализация личности, дошкольные образовательные учреждения нового типа.

Summary

O.O.Domanova

Educational Activities of Preschool Educational Institutions of New Type: Self-Realization of the Child

The article analyzes the experience of educational activities of private preschool educational institutions of new type in Mariupol. Peculiarities of content and form in the organization of each institution with the primary purpose to provide the conditions for children's self-realization are studied.

Key words: educational activities, self-realization of a personality, preschool educational institutions of new type.

Дата надходження статті: «25» вересня 2012 р.

УДК 793.31

О.М.ЄФІМЧУК,

заслужена артистка України
(м.Хмельницький)

Специфіка професійної підготовки вчителя хореографії у педагогічному ВНЗ

У статті досліджується специфіка професійної підготовки вчителя хореографії у педагогічному ВНЗ, розглядаються основи професійного становлення майбутніх хореографів засобами спеціальних дисциплін, та необхідні умови, за яких здійснюється ефективна професійна підготовка вчителя хореографії.

Ключові слова: професійна підготовка, засоби хореографії, вчитель хореографії.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Танець, як відображення явищ природи, праці, думок, почуттів та настроїв відіграє важливу роль в життєдіяльності людства. Він завжди був однією з форм невербальної комунікації. «Мова тіла», «мова пластики та руху», набуваючи певного забарвлення, розкривають пласти художньої культури різних часів і народів. Еволюція танцю від ритуального та побутового розквітла у наш час сотнями видів та формами зразків хореографічного мистецтва, які не тільки втілюють ідеали краси і гармонії, а й є дзеркалом суспільних проблем та негараздів. Саме тому, сьогодні функція танцю не зводиться лише до приємного заняття у вільний час, а виховує морально-етичні, естетичні цінності покоління.